

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра конституційного права**

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ»**

Статус дисципліни: обов'язкова
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти: бакалавр
Галузі знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітня програма: Право
Форми здобуття вищої освіти: очна (денна) та заочна
Мова викладання: українська
Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2024 рік

УДК 341.1/8; 342.7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

РОМАНЕНКО Людмила Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Обговорено та схвалено Вченою радою НАВС

____.____ 2024 року, протокол №__

Гарант освітньої програми:

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Програму навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Право 081».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення навчальної дисципліни є коло питань та проблем, пов'язаних із міжнародним захистом прав людини, механізмом забезпечення прав людини міжнародного, регіонального та національного рівня, особливостей проваджень, в тому числі судових щодо захисту прав людини.

Міждисциплінарні зв'язки: це юридична дисципліна, яка базується на системі наукових знань фундаментальних та галузевих юридичних наук, зокрема: Теорії держави та права; Конституційного права; Міжнародного публічного права; Право Європейського Союзу та в певній мірі інших галузей матеріального та процесуального права.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Національний захист прав людини

Тема 2. Міжнародний універсальний захист прав людини

Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини

Тема 4. Правові засади захисту прав людини. Принцип рівності та заборона дискримінації

Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ

Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ

Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ

Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова

Тема 9. Свобода зібрань та об'єднань: практика ЄСПЛ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є підготовка висококваліфікованих фахівців за спеціальністю Право 081, які володіють системою знань та юридичним уявленням про становлення, розвиток і функціонування механізму захисту прав людини, основні положення національного законодавства та міжнародно-правових договорів у сфері забезпечення прав людини, практикою ЄСПЛ з цих питань.

1.2 Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є набуття теоретичних знань та практичних умінь і навичок щодо сучасних прийомів та способів забезпечення та захисту прав людини; функціонування універсальних та регіональних міжнародних інституцій щодо забезпечення прав людини.

1.3 Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право:

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня бакалавра:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові/предметні) компетентності:

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів

Результати навчання:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано: стаціонарна форма навчання – 120 годин (4 кредити ECTS).

Мова викладання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри конституційного права ННІП НАВС, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: romanenko_1@naiu.kiev.ua

2. Структура навчальної дисципліни:

Тема 1. Національний захист прав людини

Історичне походження прав людини. Універсальність та невідчужуваність прав людини. Теорія природних прав. Підходи до класифікації прав людини. Характеристика поколінь прав людини. Співвідношення понять право і свобода

людини. Відображення теоретичних напрацювань щодо забезпечення прав людини в міжнародних та національних нормативно-правових актів. Поняття та ознаки міжнародно-правових стандартів з прав людини. Універсальні стандарти в сфері забезпечення прав людини.

Тема 2. Міжнародний універсальний захист прав людини

Загальна декларація прав людини 10.12.1948 р. Комітет ООН з прав людини. Структура, повноваження, механізми захисту прав людини. Процедура розгляду доповідей держав-учасниць. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. Спеціальні доповідачі Комітету ООН з прав людини, їх повноваження та статус. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду.

Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини.

Загальна характеристика правозахисної системи Ради Європи. Правовий статус Європейського Суду з прав людини. Порядок звернення до ЄСПЛ. Критерії прийнятності заяв до ЄСПЛ. Загальні характеристики підходів ЄСПЛ до забезпечення прав людини. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. Галузеві процесуальні гарантії застосування практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя в Україні.

Тема 4. Правові засади захисту прав людини. Принцип рівності та заборона дискримінації

Міжнародна хартія прав людини. Регіональні стандарти в сфері забезпечення прав людини. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. Американська конвенція прав людини 1969 р. Африканська хартія прав людини і народів 1981 р. Декларація СНД про міжнародні зобов'язання в галузі прав людини і основних свобод 1993 р. Декларація СНД про міжнародні зобов'язання в галузі прав людини і основних свобод 1993 р. Механізми міжнародного захисту прав людини. Універсальні механізми захисту прав людини. Поняття дискримінації. Дискримінаційні ознаки. Анти дискримінаційні правові механізми.

Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. Сфера застосування статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – Заборона катування, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження і покарання. Негативні й позитивні зобов'язання держави в контексті статті 3 Конвенції. Види поводження, забороненого статтею 3 Конвенції. Проведення ефективного розслідування щодо порушення права гарантованого статтею 3 Конвенцією. Право на повагу до честі і гідності особи: національний механізм забезпечення.

Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ

Сфера застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – право на життя. Негативний обов'язок держави утримуватися від умисного або незаконного позбавлення життя; позитивний обов'язок держави – вживати відповідні заходи для захисту життя

тих, хто знаходиться під юрисдикцією держави. Право на життя та його конституційні гарантії в Україні. Початок життя людини як фактор забезпечення та захисту права на життя: правове регулювання на міжнародному та національному рівні.

Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ

Поняття «поваги» до приватного і сімейного життя, в розумінні ЄСПЛ. Сфера дії статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «право на повагу до приватного і сімейного життя» обсяг прав, гарантованих нею. Взаємозв'язок прав, гарантованих статтею 8 Конвенції, і «класичної» класифікації справ, що можуть розглядатися в судах адміністративної юрисдикції (житлові спори, у сфері містобудування, охорони довкілля і т.д.). Структура статті 8 Конвенції. Позитивні зобов'язання держави. Оцінка судом обсягу дискреційних повноважень суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави. Обов'язок національних органів перевірити всі можливі варіанти вирішення проблеми. Концепція «житла» в розумінні статті 8 Конвенції. Недоторканість житла чи іншого володіння особи.

Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова

Загальні положення статті 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «свобода вираження поглядів». Засоби вираження поглядів. ЗМІ як суб'єкт правовідносин, щодо забезпечення свободи слова. Основні концепції з практики Європейського суду з прав людини щодо статті 10 Конвенції: розрізнення фактів та оціночних суджень, межі допустимої критики, «охолоджувальний ефект» (chilling effect), пропорційність заходу законній меті.

Тема 9. Свобода зібрань та об'єднань

Загальні положення статті 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «свобода мирних зібрань». Розмежування мирного зібрання від не мирного. Зв'язок свободи мирних зібрань із свободою вираження поглядів. Підходи ЄСПЛ до визначення обґрунтованості втручання у право на свободу мирних зібрань. Забезпечення свободи мирних зібрань в Україні.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри конституційного права ННПП

Пн–Пт з 9:00 до 16:00, каб. 322 А, Б.